Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 26 mars 2015*

”Överklagande — Den inre marknaden för naturgas — Skyldighet för naturgasföretag — Införande av ett system för förhandlat tillträde för tredje parter till naturgaslagringsanläggningar — Beslut av de tjeckiska myndigheterna — Tillfälligt undantag för framtida anläggningar för underjordisk lagring av naturgas i Dambořice — Kommissionens beslut — Föreläggande om att återkalla beslutet om undantag — Direktiven 2003/55/EG och 2009/73/EG — Tillämpning i tiden”

I mål C-596/13 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 21 november 2013,

Europeiska kommissionen, företrädd av L. Armati och K. Herrmann, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

övriga parter i målet:

Moravia Gas Storage a.s., tidigare Globula a.s., med säte i Hodonín (Republiken Tjeckien), företrädd av P. Zákoucký och D. Koláček, advokáti,

sökande i första instans,

Republiken Tjeckien, företrädd av M. Smolek, T. Müller och J. Vláčil, samtliga i egenskap av ombud,

intervenient i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta (referent) samt domarna J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J. L. da Cruz Vilaça och C. Lycourgos,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

och efter att den 11 december 2014 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: engelska.

följande

Dom

1 Europeiska kommissionen har yrkat att domstolen ska upphäva den av Europeiska unionens tribunal meddelade domen Globula/kommissionen (T-465/11, EU:T:2013:406) (nedan kallad den överklagade domen), genom vilken tribunalen ogiltigförklarade kommissionens beslut K(2011) 4509 av den 27 juni 2011 om undantag från reglerna om den inre marknaden vad gäller tillträde för tredje parter avseende en anläggning för underjordisk lagring av naturgas i Dambořice (nedan kallat det omtvistade beslutet).

Tillämpliga bestämmelser

2 Artikel 22 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/55/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 98/30/EG (EUT L 176, s. 57), har följande lydelse:

”1. Större nya gasinfrastrukturprojekt, t.ex. sammanlänkningar mellan medlemsstater, [anläggningar för kondenserad naturgas (LNG)] och lagringsanläggningar, får på begäran undantas från bestämmelserna i artiklarna 18, 19, 20 och artikel 25.2, 25.3 och 25.4 i enlighet med följande villkor:

a) Investeringen måste stärka konkurrensen vad gäller gasförsörjning och försörjningstrygghet.

b) Den risknivå som är förenad med investeringen är sådan att investeringen inte skulle bli av om inte undantag beviljades.

c) Infrastrukturen måste ägas av en fysisk eller juridisk person som åtminstone vad avser juridisk form är skild från de systemansvariga inom vilkas system infrastrukturen kommer att byggas upp.

d) Avgifter tas ut av användare av denna infrastruktur.

e) Undantaget kommer inte att skada konkurrensen eller en effektivt fungerande inre marknad för gas eller hindra det reglerade system till vilket infrastrukturen är kopplad från att fungera effektivt.

2. Punkt 1 skall även tillämpas på väsentliga kapacitetsökningar i befintliga infrastrukturer och förändringar av sådana infrastrukturer som möjliggör utveckling av nya källor för gasförsörjning.

3.

a) Den tillsynsmyndighet som avses i artikel 25 får besluta, från fall till fall, om det undantag som avses i punkterna 1 och 2. Medlemsstaterna får emellertid föreskriva att tillsynsmyndigheterna skall överlämna ett yttrande till den behöriga myndigheten i medlemsstaten, när ett formellt beslut skall fattas vid en begäran om undantag. Yttrandet skall offentliggöras tillsammans med beslutet.

b) i) Undantaget får gälla hela eller delar av den nya infrastrukturen, respektive den väsentligt utökade befintliga infrastrukturen eller förändringen av befintlig infrastruktur.

ii) När beslut fattas om att bevilja undantag, skall det i varje enskilt fall övervägas om villkor måste anges för undantagets varaktighet och för icke-diskriminerande tillträde till sammanlänkningen.

iii) När beslut fattas om villkoren i detta led skall särskild hänsyn tas till avtalens varaktighet, den ytterligare kapacitet som skall byggas upp, eller förändringen av befintlig kapacitet, till projektets tidsplan och till nationella förhållanden.

c) I samband med att undantag beviljas får den behöriga myndigheten besluta om regler eller mekanismer för hantering och tilldelning av kapacitet, under förutsättning att detta inte hindrar genomförandet av långsiktiga kontrakt.

d) Beslut om undantag, inklusive villkoren enligt b, skall motiveras och offentliggöras i vederbörlig ordning.

e) Vid en sammanlänkning skall alla beslut om undantag fattas i samråd med övriga berörda medlemsstater eller tillsynsmyndigheter.

4. Beslutet om undantag skall omedelbart anmälas till kommissionen av den behöriga myndigheten tillsammans med alla relevanta upplysningar om beslutet. Dessa upplysningar får överlämnas till kommissionen i samlad form, vilket gör det möjligt för kommissionen att fatta ett välgrundat beslut.

I synnerhet skall upplysningarna innehålla följande:

a) Detaljerade skäl på grundval av vilka tillsynsmyndigheten eller medlemsstaten har beviljat undantaget, inklusive de ekonomiska upplysningar som motiverar behovet av undantaget.

b) Den analys som genomförts av effekten på konkurrensen och den inre gasmarknadens effektiva funktion som ett resultat av undantagets beviljande.

c) Skälen till tidsperioden och delen av den totala kapaciteten hos gasinfrastrukturen i fråga för vilken undantaget har beviljats.

d) Om undantaget gäller en sammanlänkning, resultatet av samrådet med de berörda medlemsstaterna eller tillsynsmyndigheterna.

e) Infrastrukturens bidrag till diversifieringen av gasförsörjningen.

Senast två månader efter mottagandet av en anmälan får kommissionen kräva att den berörda tillsynsmyndigheten eller medlemsstaten ändrar eller återkallar beslutet att bevilja ett undantag. Tvåmånadersperioden kan förlängas med ytterligare en månad under vilken kommissionen inskaffar ytterligare upplysningar.

Om den berörda tillsynsmyndigheten eller medlemsstaten inte uppfyller begäran inom fyra veckor, skall ett slutligt beslut fattas i enlighet med förfarandet i artikel 30.2.

Kommissionen skall inte lämna ut någon kommersiellt känslig konfidentiell information.”

3 I artikel 36 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (EUT L 211, s. 94), föreskrivs följande:

”1. Större nya gasinfrastrukturprojekt, dvs. sammanlänkningar, LNG- och lagringsanläggningar, får på begäran undantas, under en fastställd tid, från bestämmelserna i artiklarna 9, 32, 33, 34, 41.6, 41.8 och 41.10 om samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) Investeringen måste stärka konkurrensen vad gäller gasförsörjning och försörjningstrygghet.

b) Den risknivå som är förenad med investeringen ska vara sådan att investeringen inte skulle bli av om inte undantag beviljades.

c) Infrastrukturen måste ägas av en fysisk eller juridisk person som åtminstone vad avser juridisk form är skild från de systemansvariga inom vilkas system infrastrukturen kommer att byggas upp.

d) Avgifter ska tas ut av användare av denna infrastruktur.

e) Undantaget får inte skada konkurrensen eller en effektivt fungerande inre marknad för naturgas eller hindra det reglerade system till vilket infrastrukturen är kopplad från att fungera effektivt.

2. Punkt 1 ska även tillämpas på väsentliga kapacitetsökningar i befintliga infrastrukturer och förändringar av sådana infrastrukturer som möjliggör utveckling av nya källor för gasförsörjning.

3. Den tillsynsmyndighet som avses i kapitel VIII får besluta, från fall till fall, om det undantag som avses i punkterna 1 och 2.

4. Om den berörda infrastrukturen sträcker sig över mer än en medlemsstats territorium får byrån till de berörda medlemsstaternas tillsynsmyndigheter, inom två månader från den dag då en begäran om undantag mottogs av den sista av dessa tillsynsmyndigheter, lämna ett rådgivande yttrande som kan utgöra grund för deras beslut.

När samtliga berörda tillsynsmyndigheter har kommit överens beträffande begäran om undantag inom sex månader från den dag då begäran mottogs av den sista av dessa tillsynsmyndigheter ska de informera byrån om detta.

Byrån ska utföra de uppgifter som i denna artikel tilldelas de berörda medlemsstaternas tillsynsmyndigheter

a) om alla de berörda tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå någon överenskommelse inom sex månader från den dag då begäran om undantag mottogs av den sista av dessa tillsynsmyndigheter, eller

b) på gemensam begäran av de berörda tillsynsmyndigheterna.

Alla de berörda tillsynsmyndigheterna får gemensamt begära att den period som avses i tredje stycket led a ska förlängas med högst tre månader.

5. Innan beslutet fattas ska byrån samråda med relevanta tillsynsmyndigheter och med de sökande.

6. Ett undantag får gälla hela eller delar av den nya infrastrukturens kapacitet eller av den befintliga infrastrukturens kapacitet, om denna har ökat väsentligt.

Vid beslut om undantag ska det i varje enskilt fall övervägas om villkor måste anges för undantagets varaktighet och för icke-diskriminerande tillträde till infrastrukturen. När beslut om sådana villkor fattas ska hänsyn särskilt tas till den ytterligare kapacitet som ska byggas upp, eller förändringen av befintlig kapacitet, samt till projektets tidsplan och till nationella förhållanden.

Innan ett undantag beviljas ska tillsynsmyndigheten besluta om vilka regler och system som ska gälla för förvaltning och tilldelning av kapacitet. Enligt reglerna ska alla potentiella användare av infrastrukturen erbjudas att meddela sitt intresse för att teckna avtal om viss kapacitet innan tilldelningen av kapacitet i den nya infrastrukturen sker, även för eget bruk. Tillsynsmyndigheten ska kräva att reglerna för hantering av överbelastning också innebär en skyldighet att erbjuda outnyttjad

kapacitet på marknaden, och att användare av infrastrukturen ges rätt att handla med sin avtalade kapacitet på andrahandmarknaden. I sin bedömning av de kriterier som anges i punkt 1 a, b och e, ska tillsynsmyndigheten beakta resultaten av kapacitetstilldelningen.

Beslut om undantag, inklusive eventuella villkor enligt andra stycket i denna punkt, ska motiveras och offentliggöras i vederbörlig ordning.

7. Medlemsstaterna får, utan hinder av punkt 3, föreskriva att tillsynsmyndigheten eller byrån, alltefter omständigheterna, ska avge sitt yttrande om förfrågan om undantag till det relevanta organet i medlemsstaten inför det formella beslut. Yttrandet ska offentliggöras tillsammans med beslutet.

8. Tillsynsmyndigheten ska så snart den mottagit en begäran om undantag utan dröjsmål skicka en kopia av denna till kommissionen. Beslutet ska omedelbart anmälas till kommissionen av den behöriga myndigheten tillsammans med alla relevanta upplysningar om beslutet. Dessa upplysningar får överlämnas till kommissionen i samlad form, vilket gör det möjligt för kommissionen att fatta ett välgrundat beslut. I synnerhet ska upplysningarna innehålla följande, nämligen

a) detaljerade skäl på grundval av vilka tillsynsmyndigheten eller medlemsstaten har beviljat eller vägrat undantaget tillsammans med en hänvisning till punkt 1, inklusive den eller de relevanta led i den punkten som beslutet grundar sig på, inklusive de ekonomiska upplysningar som motiverar behovet av undantaget,

b) den analys som har gjorts av hur undantaget kommer att påverka konkurrensen och den inre naturgasmarknadens sätt att fungera,

c) skälen till tidsperioden och den andel av den berörda gasinfrastrukturens totala kapacitet för vilken undantaget gäller,

d) om undantaget gäller en sammanlänkning, resultatet av samrådet med de berörda tillsynsmyndigheterna, och

e) infrastrukturens bidrag till diversifieringen av gasförsörjningen.

9. Senast två månader efter det att anmälan har mottagits får kommissionen fatta ett beslut om att tillsynsmyndigheten ska ändra eller återkalla beslutet att bevilja ett undantag. Den tvåmånadersperioden kan förlängas med ytterligare två månader under vilka kommissionen samlar in ytterligare upplysningar. Denna ytterligare period ska börja löpa dagen efter det att fullständiga upplysningar har mottagits. Den inledande tvåmånadersperioden kan även förlängas med både kommissionens och tillsynsmyndighetens medgivande.

Om de begärda upplysningarna inte tillhandahålls inom den period som anges i begäran, ska anmälan anses vara återkallad om inte perioden, innan den löpt ut, har förlängts efter medgivande från både kommissionen och tillsynsmyndigheten, eller tillsynsmyndigheten, i ett vederbörligt motiverat meddelande, har informerat kommissionen om att den anser att anmälan är fullständig.

Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut att ändra eller återkalla beslutet om undantag inom en månad och ska meddela kommissionen i enlighet därmed.

Kommersiellt känslig information ska av kommissionen behandlas konfidentiellt.

Kommissionens godkännande av ett beslut om undantag ska upphöra att gälla efter två år från antagandet om byggandet av infrastrukturen ännu inte har påbörjats, och efter fem år från antagandet om infrastrukturen inte har tagits i bruk, om inte kommissionen beslutar att eventuella förseningar beror på omfattande hinder som den person som beviljats undantag inte har kunnat påverka.

10. Kommissionen får anta riktlinjer för tillämpningen av de villkor som avses i punkt 1 och fastställa det förfarande som ska följas vid tillämpningen av punkterna 3, 6, 8 och 9. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv genom att komplettera det, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 51.3.”

4 Enligt artikel 53 i direktiv 2009/73 upphör direktiv 2003/55 att gälla från och med den 3 mars 2011. Hänvisningar till direktiv 2003/55 ska från och med det datumet anses som hänvisningar till direktiv 2009/73 och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II till det sistnämnda direktivet. Artikel 22 i direktiv 2003/55 motsvarar artikel 36 i direktiv 2009/73 enligt jämförelsetabellen.

Bakgrund till tvisten

5 Den 14 april 2009 ansökte Moravia Gas Storage a.s (nedan kallat MGS), tidigare Globula a.s., hos det tjeckiska ministeriet för industri och handel (nedan kallat ministeriet) om tillstånd för att bygga en anläggning för underjordisk lagring av naturgas i Dambořice (Republiken Tjeckien) (nedan kallad lagringsanläggningen). Inom ramen för denna ansökan anhöll MGS om ett tillfälligt undantag från skyldigheten att ge förhandlat tillträde för tredje parter till lagringsanläggningen, omfattande hela den nya anläggningens kapacitet.

6 Genom beslut av den 26 oktober 2010 gav ministeriet tillstånd till uppförandet av lagringsanläggningen och beviljade MGS ett tillfälligt undantag från skyldigheten att ge förhandlat tillträde för tredje parter, omfattande 90 % av lagringsanläggningens kapacitet under femton år från och med den dag då tillståndet började gälla.

7 Beslutet anmäldes till Europeiska kommissionen genom skrivelse från ministeriet av den 11 februari 2011, vilken inkom den 18 februari 2011.

8 Genom en skrivelse av den 15 april 2011 begärde kommissionen ytterligare upplysningar av ministeriet och preciserade att om kommissionen skulle kräva att ministeriet skulle ändra eller återkalla beslutet av den 26 oktober 2010, skulle det ske före den 18 juni 2011. Ministeriet besvarade skrivelsen den 29 april 2011, inom tidsfristen som angetts av kommissionen.

9 Genom skrivelse av den 13 maj 2011 skickade kommissionen en andra begäran om ytterligare upplysningar till ministeriet. Kommissionen angav på nytt att om den skulle kräva att ministeriet skulle ändra eller återkalla det anmälda beslutet, skulle det ske före den 18 juni 2011. Ministeriet svarade den 20 maj 2011, inom tidsfristen som angetts av kommissionen.

10 Genom en skrivelse av den 23 juni 2011, som var undertecknad av kommissionsledamoten för energifrågor, upplyste kommissionen ministeriet om att ett formellt beslut skulle antas före den 29 juni 2011.

11 Genom det omtvistade beslutet, vilket delgavs Republiken Tjeckien den 28 juni 2011, förelade kommissionen Republiken Tjeckien att återkalla beslutet av den 26 oktober 2010.

Förfarandet vid tribunalen och den överklagade domen

12 Genom en ansökan som inkom till tribunalens kansli den 26 augusti 2011 väckte MGS talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet och yrkade att kommissionen skulle förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

13 Till stöd för sin talan åberopade MGS tre grunder avseende, för det första, felaktigheter vid bedömningen av vilka bestämmelser som är tillämpliga, för det andra, ett åsidosättande av principen om berättigade förväntningar och, för det tredje, en uppenbart oriktig bedömning av de faktiska omständigheterna.

14 Genom den överklagade domen biföll tribunalen talan på MGS första grund och ogiltigförklarade det omtvistade beslutet på grund av att det inte borde ha antagits med stöd av bestämmelserna i direktiv 2009/73, utan med stöd av bestämmelserna i direktiv 2003/55. Tribunalen prövade därför inte MGS andra och tredje grund.

Parternas yrkanden

15 Kommissionen har yrkat att domstolen ska

— upphäva den överklagade domen,

— slå fast att den första grund som åberopats i första instans inte kan leda till bifall för talan och återförvisa målet till tribunalen för prövning av den andra och den tredje grunden som åberopats i första instans, och

— låta frågan om rättegångskostnader i de två instanserna anstå.

16 MGS har yrkat att domstolen ska

— ogilla överklagandet i dess helhet, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna i målet om överklagande.

17 Republiken Tjeckien har yrkat att domstolen ska

— ogilla överklagandet, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna i såväl första instans som i målet om överklagande.

Prövning av överklagandet

Parternas argument

18 Kommissionen har till stöd för sitt överklagande åberopat en enda grund. Kommissionen har genom denna grund hävdat att tribunalen åsidosatte artiklarna 288 FEUF och 297.1 FEUF genom att fastställa att reglerna i direktiv 2003/55 var tillämpliga i det mål den hade att pröva.

19 Enligt kommissionen utgör inte anmälan enligt artikel 22 i direktiv 2003/55 och artikel 36 i direktiv 2009/73 av ett nationellt beslut om undantag en slutligt etablerad situation utan ett steg i det pågående undantagsförfarandet, så länge som den tid under vilken kommissionen kan kräva att ett sådant beslut ändras eller återkallas inte har löpt ut.

20 Kommissionen har i detta fall hävdat att förfarandet inte hade avslutats vid det datum då direktiv 2003/55 upphörde att gälla, den 3 mars 2011, och därför förelåg inte någon slutligt etablerad situation vid det datumet och reglerna i direktiv 2009/73 var tillämpliga från och med samma datum.

21 Kommissionen har vidare gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till en felaktig rättstillämpning genom att finna att domen Meridionale Industria Salumi m.fl. (212/80–217/80, EU:C:1981:270) var tillämplig i förevarande fall och att de ändringar av handläggningsreglerna och de materiella bestämmelserna som införts genom artikel 36 i direktiv 2009/73 bildar en oupplöslig helhet.

22 Kommissionen anser bland annat att det undantag i fråga om nya lagbestämmelsers tillämplighet i tiden som följer av den domen ska tolkas restriktivt och att det inte är tillämpligt i de fall då ett nytt direktiv ändrar tidigare unionsbestämmelser.

23 Kommissionen anser i synnerhet att det av den omständigheten att direktiv 2009/73 införde ändringar, i detta fall i handläggningsreglerna, inte går att dra slutsatsen att handläggningsreglerna och de materiella bestämmelserna i det direktivet bildar en oupplöslig helhet och att de inte kan bedömas enskilt med avseende på deras rättsverkningar i tiden.

24 Tribunalen har enligt MGS inte gjort sig skyldig till en felaktig rättstillämpning genom att fastställa att kommissionen borde ha tillämpat reglerna i direktiv 2003/55.

25 MGS har nämligen hävdat att antagandet av det nationella beslutet om undantag och dess anmälan till kommissionen utgör en etablerad situation till följd av vilken MGS har förvärvat rättigheter och som det inte går att tillämpa nya rättsregler på.

26 MGS anser dessutom att ett annat synsätt leder till att rättssäkerhetsprincipen och principen om skydd för berättigade förväntningar åsidosätts.

27 MGS har gjort gällande att det undantag som följer av domen Meridionale Industria Salumi m.fl. (212/80–217/80, EU:C:1981:270) kan tillämpas i en situation där ett unionsdirektiv ersätter ett tidigare direktiv och att tribunalen i förevarande fall tillämpat undantaget korrekt.

28 Republiken Tjeckien har hävdat att eftersom kommissionen i det förfarande för beviljande av undantag som föreskrivs i direktiven 2003/55 och 2009/73 prövar lagenligheten av ett beslut som redan antagits av myndigheterna i en medlemsstat, det vill säga huruvida de tillämpliga villkoren är uppfyllda vid datumet för antagandet, kan den prövningen logiskt sett inte omfatta bestämmelser antagna efter det beslutet.

29 Anmälan av det nationella beslutet om undantag har enligt den nämnda medlemsstaten, i enlighet med rättssäkerhetsprincipen, betydelse för genomförandet av övriga steg i förfarandet, bland annat för bedömningen av vilka bestämmelser som ska tillämpas vid prövningen av beslutet, eftersom beslutet leder till en etablerad situation.

30 Republiken Tjeckien anser vidare att kommissionens tolkning gör det möjligt för kommissionen att bedöma nationella beslut om undantag som anmälts på samma datum på olika sätt, eftersom valet av tillämpliga bestämmelser då i själva verket skulle bero på det datum då kommissionen vidtog åtgärder rörande besluten och kommissionen därför helt efter eget skön skulle kunna välja tillämpliga bestämmelser. Detta skulle leda till att besluten behandlades olika, vilket skulle strida mot likhetsprincipen och principen om rättvis behandling.

31 Denna medlemsstat har slutligen påpekat att detta resonemang stöds av den omständigheten att direktiv 2009/73 inte innehåller någon bestämmelse om hur förfaranden som pågår vid datumet för dess ikraftträdande ska behandlas.

Domstolens bedömning

32 Domstolen påpekar att en ny bestämmelse ska tillämpas från och med ikraftträdandet av den rättsakt i vilken den ingår och att även om bestämmelsen inte är tillämplig på rättsliga situationer som har uppkommit och blivit slutligt etablerade under den äldre bestämmelsens giltighetstid, är den tillämplig på framtida verkningar av dessa situationer liksom på nya situationer. Med förbehåll för principen om att rättsakter inte har retroaktiv verkan, förhåller det sig annorlunda endast när den nya bestämmelsen åtföljs av specialbestämmelser som reglerar dess tillämpning i tiden (dom Gemeinde Altrip m.fl., C-72/12, EU:C:2013:712, punkt 22 och där angiven rättspraxis).

33 Enligt fast rättspraxis anses i synnerhet handläggningsregler i allmänhet vara tillämpliga från och med den dag då de träder i kraft (dom kommissionen/Spanien, C-610/10, EU:C:2012:781, punkt 45 och där angiven rättspraxis), i motsats till materiella bestämmelser som vanligtvis inte anses tillämpliga på etablerade förhållanden som har uppstått innan bestämmelserna har trätt i kraft såvida det inte av bestämmelsernas lydelse, syfte eller systematik klart framgår att de ska tillerkännas sådan verkan (se dom Meridionale Industria Salumi m.fl., 212/80–217/80, EU:C:1981:270, punkt 9, dom Molenbergnatie, C-201/04, EU:C:2006:136, punkt 31, och dom kommissionen/Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EU:C:2008:709, punkt 44).

34 Domstolen har även fastställt att den bestämmelse som utgör rättslig grund för en rättsakt och som ger unionsinstitutionen behörighet att anta den ifrågavarande rättsakten ska vara gällande vid datumet för antagandet av rättsakten (se dom ThyssenKrupp Nirosta/kommissionen, C-352/09 P, EU:C:2011:191, punkt 88).

35 Tribunalen har i förevarande fall funnit att de ändringar avseende handläggningsreglerna och de materiella bestämmelserna som införts genom artikel 36 i direktiv 2009/73 bildade en oupplöslig helhet. I enlighet med domen Meridionale Industria Salumi m.fl. (212/80–217/80, EU:C:1981:270) kunde därför, enligt tribunalen, ingen av de aktuella bestämmelserna anses ha retroaktiv verkan och bestämmelserna i direktiv 2003/55 var följaktligen tillämpliga, både de materiella bestämmelserna och handläggningsreglerna.

36 Det ska påpekas att domstolen i punkt 11 i den domen med avsteg från den ovan i punkt 33 nämnda tolkningsregeln, har slagit fast att unionsbestämmelser, vars syfte var att skapa en samlad reglering avseende uppbörd i efterhand av tullar, innehöll såväl handläggningsregler som materiella bestämmelser, som bildade en oupplöslig enhet, och bestämmelserna kunde inte bedömas enskilt med avseende på deras rättsverkningar i tiden. Ett sådant undantag var motiverat i och med att ett tidigare nationellt regelverk hade ersatts med ett nytt gemenskapsrättsligt regelverk i syfte att skapa en konsekvent och enhetlig tillämpning av den således införda gemenskapslagstiftningen på tullområdet (se dom Molenbergnatie, C-201/04, EU:C:2006:136, punkt 32).

37 Det ska i detta hänseende konstateras att den situation som var aktuell i det mål som gav upphov till domen Meridionale Industria Salumi m.fl. (212/80–217/80, EU:C:1981:270) inte kan jämföras med den situation som är aktuell i förevarande fall. Direktiv 2009/73 upphäver och ersätter nämligen tidigare unionsbestämmelser inom samma område, det vill säga direktiv 2003/55. Direktiv 2009/73 inför inte ett nytt regelverk utan sörjer för fortsatt kontinuitet i förhållande till direktiv 2003/55. Direktiv 2009/73 ändrar dessutom inte innehållet i de materiella bestämmelserna i direktiv 2003/55, däribland bestämmelserna avseende de materiella villkor som enligt artikel 22.1 och 22.2 i direktiv 2003/55 och artikel 36.1 och 36.2 i direktiv 2009/73 ska vara uppfyllda för att ett undantag ska beviljas.

38 Endast den omständigheten att handläggningsreglerna i direktiv 2003/55 har ändrats genom direktiv 2009/73 innebär inte, vilket även generaladvokaten har påpekat i punkterna 48 och 49 i sitt förslag till avgörande – i motsats till vad tribunalen har fastställt i punkt 36 i den överklagade domen

– att de i artikel 36 i direktiv 2009/73 föreskrivna handläggningsreglerna och de materiella bestämmelserna är ”oskiljaktiga” i den mening som avses i domen Meridionale Industria Salumi m.fl. (212/80–217/80, EU:C:1981:270).

39 Den omständigheten att samma materiella bestämmelser i direktiven dessutom kompletteras av olika handläggningsregler tyder på att de materiella bestämmelserna under omständigheterna i förevarande fall kan skiljas från handläggningsreglerna.

40 Det undantag som anges ovan i punkt 36 kan därför inte tillämpas i förevarande fall.

41 Mot denna bakgrund var de gällande bestämmelserna vid datumet för antagandet av det omtvistade beslutet, den 27 juni 2011, inte de i direktiv 2003/55 utan de i direktiv 2009/73, eftersom direktiv 2003/55 upphävdes från och med den 3 mars 2011, det datum då det direktivet ersattes av direktiv 2009/73.

42 Härav följer att kommissionen inte tillämpade bestämmelserna i direktiv 2009/73 retroaktivt, utan den antog det omtvistade beslutet på grundval av den då gällande bestämmelsen.

43 Det ska dessutom påpekas att kommissionen i enlighet med artikel 22 i direktiv 2003/55 och artikel 36 i direktiv 2009/73, efter att ha mottagit en anmälan av ett nationellt beslut om undantag, kan kräva att beslutet ändras, upphävs eller återkallas.

44 Ett sådant beslut eller mottagande kan därför, i motsats till vad MGS har hävdat, såsom även generaladvokaten påpekat i punkterna 66, 70 och 71 i sitt förslag till avgörande, inte anses ge upphov till en situation som har uppkommit och blivit slutligt etablerad eller en redan etablerad situation i den mening som avses i den ovan i punkterna 32 och 33 nämnda rättspraxisen.

45 Härav följer att i avsaknad av specialbestämmelser som reglerar tillämpningen i tiden ska direktiv 2009/73 tillämpas på pågående förfaranden från och med det datum då det trädde i kraft, det vill säga den 3 mars 2011. Tribunalen gjorde sig därför skyldig till en felaktig rättstillämpning genom att finna att det var felaktigt av kommissionen att tillämpa direktivet när den antog det omtvistade beslutet.

46 Vad gäller det påstådda åsidosättandet av principen om skydd för berättigade förväntningar, som åberopats av MGS och Republiken Tjeckien, är det tillräckligt att erinra om att denna princip enligt fast rättspraxis inte får utsträckas så långt att den generellt hindrar att en ny bestämmelse tillämpas på de framtida verkningarna av situationer som har uppkommit när den äldre bestämmelsen gällde (se dom Tomadini, 84/78, EU:C:1979:129, punkt 21, dom kommissionen/Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EU:C:2008:709, punkt 43 och dom Stadt Papenburg, C-226/08, EU:C:2010:10, punkt 46).

47 Vad gäller det av Republiken Tjeckien påstådda åsidosättandet av likhetsprincipen och principen om rättvis behandling ska det påpekas, såsom även generaladvokaten erinrat om i punkterna 62 och 63 i sitt förslag till avgörande, att dessa principer inte har åsidosatts i förevarande fall, eftersom det fanns en objektiv grund för ändringen av vilket regelverk som skulle tillämpas, det vill säga det datum då direktiv 2009/73 trädde i kraft, och, såsom tribunalen funnit i förevarande fall, det aktuella nationella beslutet om undantag anmäldes endast några dagar före det datumet, och då det inte är styrkt att kommissionen godtyckligt och utan någon objektiv anledning påskyndat eller fördröjt hanteringen av de nationella beslut om undantag som mottagits samma datum för att kunna avsluta vissa förfaranden före, och andra efter, det att direktivet började gälla.

48 Tribunalen har därför gjort sig skyldig till en felaktig rättstillämpning genom att i förevarande fall finna att de materiella bestämmelserna och handläggningsreglerna i direktiv 2003/55 var tillämpliga.

49 Mot denna bakgrund ska den enda grund som kommissionen har åberopat till stöd för sitt överklagande godtas och den överklagade domen ska upphävas.

Prövning av talan vid tribunalen

50 Om överklagandet är välgrundat ska domstolen enligt artikel 61 första stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol upphäva tribunalens avgörande. Domstolen kan själv slutligt avgöra tvisten, om denna är färdig för avgörande, eller återförvisa målet till tribunalen för avgörande.

51 Domstolen finner i förevarande fall att den slutligt ska pröva den första grunden för MGS talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet.

52 Det är i detta hänseende tillräckligt att påpeka att talan inte kan vinna bifall såvitt avser den första grunden med hänsyn till de skäl som nämnts i punkterna 35–47 ovan.

53 Eftersom tribunalen emellertid inte har prövat den andra och den tredje grunden som MGS har åberopat till stöd för sin talan om ogiltigförklaring, anser domstolen att målet inte är färdigt för avgörande.

54 Målet ska således återförvisas till tribunalen för prövning av den andra och den tredje grunden.

Rättegångskostnader

55 Eftersom målet återförvisas till tribunalen ska frågan om rättegångskostnader avseende detta överklagande anstå.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

1) Europeiska unionens tribunals dom Globula/kommissionen (T-465/11, EU:T:2013:406) upphävs.

2) Målet återförvisas till Europeiska unionens tribunal.

3) Frågan om rättegångskostnader anstår.

Underskrifter